

A B Á N Y A

BLÓFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . 12 K || Félévre . 6 K
Negyedévre . 3 K
HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

Felelős szerkesztő:
Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII. ker., Abonyi-utca 11. (Bálinti-utca sarkán a földszintjén). — Telefon-szám: 108-00

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

Az állami fémányászat.

Irta: Oczvirk Nándor.

A hazai fémányászatról ritkán esik szó a nagy nyilvánosság előtt. Ezen alig is lehet csodálkoznunk, ha elgondoljuk, hogy a bányászat majdnem az egyedüli munkakör, mely más termelési ággal alig összehasonlítható sajátos, dologi természetéből keletkező ismeretekkel, munkarendszerrel és különleges társadalmi szervezetek, intézmények és viszonyok körében dolgozik. A bányászati munkabér összekötő kapcsot csupán az alkalmazott technika révén tüntet fel, más-különbön foglalkozás köre egész terjedelmében rejtett, meg nem értett és csak a szakember közvetítésével ismerhető meg tevékenysége.

Ez az idegenszerűség felette érzékeny kárára van a bányászatnak, mely általában igen költséges iparág s tőkeigényei rendszerint meghaladják az egyesek általános anyagi tehetőségét. A nagy, modern tőkeegyesülések pénzforrásaira nagyon is rá van utalva s így nem nélkülözheti a közgazdasági érdeklődés figyelmét és támogatását. Ez az érdeklődés azonban vajmi kevés és ez oka annak, hogy fémányászatunk fejlődése nem oly mérvű, mint ahogy azt hazánk nagy ásványkincs-bővsége mellett várni lehetne. Lelkes és zseniális bányászemberek évtizedek óta keseregnek fémányászatunk sanyaru állapotán, mert tudják, hogy a bányászat a földművelés mellett hazánknak legnagyobb vagyforrása. Államháztartásunk legjelentőségesebb kincsesháza.

A fémányászat, mint a földművelés testvér-foglalkozása, az emberiségnek legősibb fenntartója. Ha a jelenben folyó és a technika fejlődésével olyannyira szövevényes gazdasági tevékenységet a kiképzés oknyomozó fonálán visszafelé kutatjuk, akkor végső eredmény gyanánt majdnem minden népnél a földművelésre, bányászatra és kohászatra akadunk: ezek képezik az összes jelenlegi munkairányok elemi összetevőit, a társadalmi munka három alapvető és minden munkaképződést megelőző forrását.

A fémányászatnak ez a kétségbevonhatatlan elsőleges kihatása magyarázza meg kulturtörténeti jelentőségét, mert vezető gazdasági szerepe végigvonul az emberi haladás egész multján.

Amíg a földművelés a felszín vékony rétegeiben megnyilatkozó és a légköri tünetekkel kapcsolatos termő erő egy megmásíthatatlannak látszó természeti törvényhez van kötve, addig a bányász mindjárt kezdetben a földkéreg ismeretlen rétegein és sziklatömegein hatott át és az ásványkincsek megszámlálhatatlan sokaságát tárta fel és hozta fel az emberiségnek, hogy azokból magának művelődést, finomodó életmódot és folytonos szaporodásának megfelelő sokszoros munkakört teremtsen.

Maga a történetíró tünteti fel a legkifejezettebben a bányászatnak és fémkohászatnak kulturális kihatását azzal, hogy a bányászati termelésnek a korok változó igényei szerint felhasznált tárgyai után nevezi el az emberi kultúra egyes korszakait.

A vaskorszaknak modern gazdasági uralma és a szénben rejlő titáni energia mellett se felejtjük, hogy a fémányászat szolgáltatja még ma is szünetlenül és fokozottabb mértékben azokat az értékeket, a melyeken gazdasági életünk dologi munkája és csere-rendszere felépül s minél több van ezekből a ritkán előforduló elemi értékekből, az aranyból, ezüstből s a többi rokon s a feldolgozó ipar nyers anyagát szolgáltató fémekből, annál gazdagabb az ezeket termelő ország és annál vagyonosabb az állam.

Hazánk a bányászgeologia és az eddigi bányászati munkahaladás tanúsága szerint a föld legreményteljesebb ásványrejtő helye. Ha a szakemberek nem is mondanák, könnyen elképzelhetjük, ha a kárpátok hatalmas sziklagyűrűjére gondolunk. El kell szomorodnunk, ha ennek tudatával fémányászatunk pangását szemléljük. Mi ennek az oka? Miért nem fordul a tőke bizalma a fémányászat felé? Miért nem fejlődik az állam fémányászata?

Ezek oly kérdések, amelyek az ország, az állam zsebet érdeklik s felette üdvös lenne, ha ébren tudnók tartani az illetékes körök figyelmét emez elsőrangú vagyonszerző foglalkozás iránt.

Kézenfekvő, hogy a modern művelődés igényei és a folyton növekedő állami terhek csak úgy nyerhetnek fedezetet, ha nemcsak a föld termő javait szaporítjuk a legújabb technikai fejlettség eszközeivel, hanem minél több ipari vagyoni értéket termelünk. Ha gazdasági életünk egyoldalúságát csak nehezen

és fokozatosan változtathatjuk az ujkori közgazdasági szellem értelmében és így iparállammá csak hosszú és kitartó munkássággal alakulhatunk is át, semmisen akadályozhat abban, hogy a kárpátok sziklabérceit kikutassuk és oly bányászati értékeket hozzunk felszínre, amelyekre nemcsak nekünk, hanem szomszédunknak és az egész világnak szüksége van és amelyekből nekünk több van mint Európa államai bármelyikének.

A technikai mivelődés káprázatos fejlődésének láttára szeretjük hangoztatni, hogy a technikáé a jövő. Hát ez igaz, de ha erről meg vagyunk győződve, akkor készítsük elő ezt a jövőt a technika nyers anyagának és a csereértékek feltárásával, melynek előkészítésére sokszor száz esztendő is kevés. Ezekért a nyers és gazdaságilag nélkülözhetetlen értékekért egykor a birodalmak még ádáz tusákat fognak vivni, kár tehát ezeket parlagon hevertetnünk.

Hogy a magántőke annyira tartózkodó a fém-bányászati iparral szemben, azt nem csupán annak tudjuk be, hogy a pénzkörök még az enciklopediai átlagismeretek révén sem hatolhatnak be a bányászati munka természetébe, hanem ez idő szerint főképpen annak, hogy a nemes fém-bányászat laikus spekuláció folytán világszerte díszkrédítálva van. Ahol pedig reális alapon indult s produktív eredményei révén a tőke bizalmát megnyerte, ott is rendszerint a hét kövér esztendőt követő soványak alaposan meg-sappantják a kedvet. Ez a változó szerencse pedig a fém-bányászat természetében rejlik.

Ily körülmények és viszonyok mellett teljesen igazoltnak látszik ama mindinkább terjedő felfogás, hogy fém-bányászat üzésére csak az állam alkalmas az ő időket kiváró nagy és állandó feladatai keretében, mert egyéb és folytonosan tápláló forrásai könnyen pótolhatják az időszakos és többnyire produktív, tehát későbbben gyümölcsöző befektetéseknek veendő áldozatokat.

Az országos magyar bányászati és kohászati egyesület ez idei közgyűlésén az állambányászati tisztviselők, különösen pedig a bányamérnökök nyugdíjügye volt napirenden s a tárgyalás során kifejezésre jutott az a mozgalom is, hogy a fém-bányászati tisztviselők járandóság tekintetében ugyanazon elbánásban részesüljenek, mint a nemrégben létesült állami szénbányászatnál.

Nem kívánom itt vitatni az óhaj jogosultságát, csupán csak azt szeretném kiemelni, hogy a szén-bányászat az ő nagy tömegtermelésével, összehasonlíthatatlanul veszélyesebb üzemi jelenségeivel, mozgalmassabb gazdasági vérkeringésével nem egyeztethető össze a fém-bányászat munkakörével. Amde a mozgalom felvetett egy problémát, amely jelentőségével kimagaslik a járandóság kérdéséből. Ez az állami bányamérnöki kar statusrendezése, amelylyel szorosan összefügg az állami bányászat fejlesztésének nagy nemzetgazdasági kérdése.

A bányászat fejlesztésének a feladata első sorban pénzügyi és másodsorban műszaki probléma. A bányamérnök tehát az állam szolgálatában is közvetlenül vagyunképző műszaki erő. Gazdaságilag tehát indokolt a külön elbánás. Lehetetlen és káros törekvés őt az állami adminisztráció szűkös prokrusztes ágyába szorítani. A mérnök az ő teremtő hivatásában nem elheti ambícióját abban, hogy a sablonra alkotott hivatalos ranglétrát mássza és olyan rang után törjön, amely a mai rendszer mellett sokszor őt megelőzve adminisztratív tisztviselőnek is kijut.

Erős meggyőződésünk, hogy megfelelő statusrendezéssel és a bányamérnöki funkciónak a szabadabb mozgás szellemében való szervezésével, a műszaki adminisztráció egyszerűsítésével és élénkítésével jelentős lépést teszünk az állami fém-bányászat fellendítésénél előre. A műszaki irányu munkásság kellő honorálásával sokszorosán megtérülnek az állam kiadásai. Közelebb hozza a szaktársakat a közös munka szeretetében, a szaktudomány fejlesztésében s így a közjó előmozdításában.

Az állami bányamérnök nem köztisztviselő, mert funkciójában közjogi mozzanat alig fedezhető fel. Hivatásának rendeltetése gazdasági célok és eredmények szerint bírálendő el. Mellette kívánatos volna, ha eme nagyjelentőségű kérdés nagyobb hullámokat vetne a közérdeklődés felkeltésénél.

KRÓNIKA.

Üzlet.

Szept. 1. — A galíciai nyersolaj ára 1.75 K-ra emelkedtek, mert a raktározó medencék közül 30—40.000 vagonra való üresen áll. — Az acéltröszt nagymennyiségű *kokszt*ot vásárolt nyílt piacon. — A kassa-oderbergi vasut az árvavölgyi vasuton a szén fuvardíjteleit leszállítja. — A felsősziléziai *vasművek* elhatározták, hogy az egyes westfáli művek példájára, melyek abban állapotok meg, hogy a rudvasat 96 Mk-án alul nem adják, — az árakat fölemelik. — Az amerikai sinrendelések augusztusban 150.000 t-t tettek a f. évre és 200.000 t-t a jövőre; január óta 1,500.000 t sint rendeltek.

Szept. 2. — A Vörös-tenger közelében, Gibelegmsah mellett *naftára* akadtak.

Szept. 4. — A Kaspi-tó közelében, Cseleke mellett oly bőséges *nafta*-forrásokat furtak meg, hogy a napi termelés 900 waggont tesz s nincs hol elhelyezni. — Pittsburgban a *kőszén* ára tonnánként 10 ct-tel emelkedett. — Az osztrák *vaskartell* az év utolsó negyedére az eladást szabadabbá tette. Az árak emelése elmarad.

Szept. 8. A német *cinkkartell* az augusztusban tonnánként 10 Mk-val fölemelt alapárát f. sziléziai nyerscinknél 5, rajnai westfáli és belga árunál 7.50 Mk-val ismét emelte. — Az amerikai *vaspiac* élénksége az angolra is kihatott; a glasgowi warrant-ár 46—47 sh-ről 52 sh-re emelkedett.

Szept. 9. — A francia *vaspiac* az emelkedő irányzat megszilárdult. — Az osztrák *petroleum*-finomítók az árat 22 K-ról 23 K-ra emelték. — A *horganylemezek* árát a cink árának emelkedése folytán az osztrák hengerművek 100 kg-kint 1 K-val emelték. — A kladnói bányakerületben új *vasérctelepet* furtak meg 28 m. vastagságban. Ugyanott 2.10—2.20 m. vastag *kőszén-telepet* is találtak Nuschitz mellett. — Galiciában augusztusban

16.227 ciszterna *nyersolajat* termeltek s 14.000 ciszternát szállítottak el.

Szept. 10. — A Stahlwerkverband elhatározta, hogy szeptember 30-ig nem köt üzleteket 1910. évre *rudvasra*, Harri-man Edward, a vasutkirály, aki a réz- és vaspiacon is nagy hatalom volt, meghalt. Halála nem okozott oly nagy mozgalmat mint ahogy az üzleti világban várták. — A német *rudvasgyárak* megállapodtak, hogy szeptember 30-ig nem fogadnak el rendeléseket a jövő évre, amivel valószínűleg sikerülni fog további ár-emelkedést elérni, mert a szükséglet elég élénknek mutatkozik.

Szept. 11. — Szerbiában, a voljevi kerületben, Dragics község határában új *szénbányát* nyitottak.

Szept. 14. — A felsősziléziai *nyersvas-kartell* az árakat tonnánként 1 Mk-val emelte.

Vállalatok.

Szept. 1. — A Hagyi-Risto & Co. bécsi cég jogutóda, Piette Lajos pilseni papírgyáros, úgy a dobsinai, mint az igló-hollópataki *rézbánya*, az azokhoz tartozó előkészítő művek üzemével felhagyott. — A Westfälische Stahlwerke nagy olvasztóinak üzemét beszüntette. — A Rimamurányi részvényei körül, úgy a bécsi, mint a budapesti tőzsdén nagyobb mozgalom támadt, melynek célja, hogy a magyar csoport a legközelebbi közgyűlésre a többséget biztosítsa magának.

Szept. 2. — Az Oberschlesische Eisenbahnbearfs A.-G. és az Oberschlesische Eisenbahnindustriegesellschaft 1909-re nem fognak osztalékot fizetni, mert a kedvezőtlen vasárak javulása már elégséges következik be. — A felsőcsertési zuzdavállalat r.-t Felsőcsertésen hatvan nyilas zuzót helyezett üzembe a nagyági ércek feldolgozására.

Szept. 3. — A Rudai 12 apostol bt. augusztusban 117.044 gramm *aranyat* termelt, a júliusi 115.455 grammal és 1908. augusztus havának 148.038 grammjával szemben. — A Carnegie Steel Co. colombói műveit újra üzembe helyezte.

Szept. 6. — Rio de Janeiróban francia társaság 50 millió frank tőkével vasöntőt rendezett be.

Szept. 7. — Pécs városa köszönbányáinak bérletére gróf Korniss Károly részvénytársaságot alakít.

Szept. 9. — Az egyesült kisvárdai *kőolajipar r.-t.*, mely üzemét a múlt évben beszüntette, most elhatározta, hogy felszámol.

Szept. 10. — Una bosnyák *kőszénipar r.-t.* cég alatt Zágrábban új bányavállalat alakult 3 millió korona alaptőkével.

Szept. 11. — Szerbiában a rebelji *rézbányát*, melybe egy francia vállalat belebukott, most angol konzorcium helyezi üzembe. — A Rimamurányi részvényei körül a budapesti tőzsdén éles harc fejlődött ki, melynek következtében 50 koronával 715 koronára emelkedtek s 706 koronán záródtak.

Szept. 12. — A Harpener Bergbau A.-G. Strassburg és Basel között hajózási vállalatot készült berendezni s az engedélyekért már folyamodott is.

Szept. 14. — A Rimamurányi 16 (15)%, 32 K osztalékot fizet. A tiszta nyereség 8,672.593 (8,300.513) K. — A Herndvölgyi magyar vasipar r.-t az 1908/9. évi 2,749.734 (2,881.865) K tiszta nyereségből 13%, 26 K osztalékot fizet.

Szept. 15. — A Rimamurányi közgyűlését szeptember 30-ára tűzték ki.

Egyesülés.

Szept. 1. — A német *rudvas-kartell* megkötésére irányuló tárgyalások a Hösch-mű ellentállása miatt meghiúsultak.

Szept. 2. Az amerikai *acéltröszt* ellen minden vonalon harcban állanak a kívül álló vállalatok. Kokszolható szén termelésére nemrég bányákat vásároltak Pennsylvaniában, most pedig kikötőket béreltek a nagy tavakon. — Kanada összes *acélműveinek* egyesítését tervezik.

Szept. 10. — A német *sárgaréz-szindikátus* okt. 15-ikével

feloszlik, mert több, a köteléken kívül álló művel nem sikerült megegyezni.

Szept. 15. — Az osztrák *vaskartell* augusztusban 112.000 q-val kevesebbet szállított el, mint az előző hónapban.

Statisztika.

Szept. 2. — Európa és Amerika *nikkel*-termelése 1908-ban 12.800 t-ra rugott s ebből Angliára 2800, Németországra 2600, Franciaországra 1400 t esett. Az ár az utóbbi esztendőben kilónként 31—38 cent között mozgott s átlagosan 34.5 cent volt 1908-ban.

Szept. 9. — Az Egyesült-Államok *vastermelése* augusztusban jelentékenyen emelkedett s összesen 2,232.000 t-ra rugott, ami 72.020 t napi termelésnek felel meg a júliusi 67.375 t-val szemben. Az év első felében 11,022.000 (6,918.000) t-t termeltek, míg 1907. első felében a termelés 13,478.000 t-t tett ki.

Szept. 10. Amerika *nyersvas*-termelése augusztusban 2,232.000 t-val, napi átlagban 72.020 t-val emelkedett a júliusi 67.375 t-val szemben.

Szept. 11. — Németország augusztusban 1,100.671 t *nyersvasat* termelt, míg júliusban 1,091.059, 1908. augusztus havában 935.445 t volt a termelés.

Szept. 13. — Az amerikai bányák augusztusban 120,500.000 font *rezet* termeltek. Az elszállítás 107,900.000 fontra rugott s így a készlet 12,600.000 f-tal 135,196.000 f-re emelkedett.

Bányajog.

Szept. 9. — Az oldenburgi kormány a hercegség déli részében *szénfúrásokra* készül.

Szept. 10. — A kormány a Bikszád körül folytatott fúrások alapján lemondott az opcióról, melyet az ott remélt széntelepekre szerzett.

Szept. 13. — Az angol pénzügyminiszter megállapítása szerint abban az esetben, ha a *köszén* kiviteli vámját el nem törölték volna, 1906-ban 51,400.000, 1907-ben 64,600.000 és 1908-ban 63,800.000 Mk-t tett volna ki, föltéve, hogy maga a vám nem csökkentette volna a kivítelt.

Munkások.

Szept. 1. — A pittsburgi szénkerületben 20.000 szénbányamunkás készül a munkát beszüntetni, mert nem akarnak a veszedelmes fekete lőporral repeszteni.

Szept. 8. — A Pressed Steel Car. Co. gyáraiban a sztrájk véget ért, a munkásoknak csaknem összes követeléseit teljesítették.

Szept. 9. — Siervza. Tenczynek, Krza és Javorzno galíciai *köszénbányákban* 6000 munkás beszüntette a munkát. A szociáldemokrata szakszervezet azzal fenyegetőzik, hogy Máhrisch-Ostriban is sztrájkot hirdet, ha a munkások követeléseit nem teljesítik.

Szept. 10. — A délwalesi szénkerületben ismét kísért a *sztrájk* réme, mert a legutóbbi megegyezés értelmére nézve nem tudnak megegyezni. A munkások hajlandók a délutáni műszakot öt napon végezni, de a hatodikra is bért követelnek, bár szombaton ünnepelnek.

Szept. 11. — Washingtoni konzulátusunk följelentése folytán a kormány vizsgálatot rendelt el a Pressed Steel Car. Co. ellen a sztrájktrözkül alkalmazott magyar munkások személyes szabadságának megsértésért, bántalmazása és zsarolása miatt.

Szept. 15. — Goslar környékén, ahol a porosz kincstár fémhányászatot folytat, a munkások közt mozgalom keletkezett, melynek célja a bérnek 15%-kal való emelése.

Balesetek.

Szept. 1. — Lankowitzban, Köflach mellett, a Francisci-aknában *folyóhomok* megölt egy munkást.

Szept. 2. — A sosnowicei *Jan*-bányában, melyet *vizbetörés* árasztott el, sikerült 22 munkást megmenteni, 6 azonban odaveszett. — A ruhri kerületben, Linden mellett, a Baaker-Mulde bányában *közvetlen* két munkás halálát okozta.

Szept. 3. — A *Radbod*-bányában ismét 10 holttestet találtak. Az eddig kiszállított halottak száma 50. — A *Camphausen*-bányában *Saartbrücken* mellett az akna mélyítésénél 8 munkás halálosan megsérült.

Szept. 4. — Ötösbányán a *fedőközet beomlása* két munkást halálosan, egyet súlyosan megsebesített.

Szept. 5. — A *Kray* mellett lévő *Joachim I.* aknában *közetomlás* folytán 6 munkás halálát lelte.

Szept. 8. — Mexikóban, *Rio Loto la Marinó*ban a *petroleum*-területeket *árvíz* árasztotta el s teljesen elpusztította a bánya telepeket.

Szept. 12. Romániában 17 *petroleum*-aknát elpusztított a tűz, négy ember súlyosan megsebesült. A kár meghaladja az egy millió frankot.

✂ HAZAI HIREK ✂

Probstner Alfréd kinevezése. A pénzügyminisztérium bányászati osztályának régi érdemes tisztviselőjét érte királyi kintüntetés a minap. *Probstner Alfréd* főbányatanácsosnak adományozott a királyi ministeri tanácsosi címet és jelleget. *Probstner* a rigorózus, pontos és pedáns tisztviselő példaképe. Nehezen felmelegedő, külsőleg szinte ridegnek is látszó férfiú, akinél azonban a külsőség alighanem csak takarója a mélyen és melegen érző szívnek. Noha három évtizedes szolgálata javarészt belső ministeriális ténykedésben töltötte el, ma is meglátszik rajta a selmeci főiskola hatása. Igaz bányász, aki szeretettel van a bányászat és kohászat érdekei iránt.

1857-ben született Lőcsén és 1876/77-ik tanévben végezte a selmeci főiskolát jeles sikerrel. 1879-ben tanársegéd volt ott, két évre rá már min. segédfogalmazó. 1883-ban léptették elő min. fogalmazóvá. Azután min. titkári rangot érte el, hogy 1897-ben főbányatanácsossá legyen. 1904-ben „buzgó szolgálati elismeréséül“ a vas-koronarend III. osztályával tüntették ki, míg ez évben ministertanácsosi címet és jelleget kapta.

A hivatalos lap a kinevezést következőképp közli: *Probstner Alfréd* főbányatanácsosnak a ministeri tanácsosi címet és jelleget díjmentesen adományozom.

Kelt Bécsben, 1909. évi október 7-én.

Ferencz József s. k.

Wekerle Sándor s. k.

Személyi hírek. *Mály Sándor*, a pénzügyminisztérium bányászati osztályának vezetője az egész hetet *Selmeczbányán* töltötte, ahol a főiskolai vizsgálatokon a min. biztosi tisztet látta el. — *Andreics János* főbányatanácsos, központi szénbányaigazgató, megszakitotta az állami szénbányákban folytatott körutját, *Palmer Arthur* társaságában *Pólába* utazott, hogy a hadihajókon állami szénrel folytatott fűtési kísérleteken résztvegyen. — *Veith Béla* udv. tanácsos, a *Stég* vezérigazgatója, néhány napi tartózkodásra *Wienbe* utazott.

Az állam megvásárolta a nagysármási földgázt. Az állam bányászati akciójának egy része a kálisó után való furások, amelyet geológusok meghallgatása után az erdélyi mezőségen lévő Nagysármás község közelében foganatosított. Három furólyukat mélyítették le. Az egyikből kb. félévvel ezelőtt oly erővel tört fel földgáz, hogy dübörgése mért-földekre hallik. A földgáz nem lévén fentartott ásvány, tulajdonjoga a földbirtokost illeti meg. Először a *Ganzgyár* folytatott tárgyalásokat a földgáz kihasználására. A tárgyalások nem vezettek eredményre. A

pénzügyminisztérium — amint értesülünk — e héten vásárolta meg a földgáz kihasználási jogát 100.000 koronáért *Veszprémi Antal* földbirtokostól, aki egyébként Nagysármáson főszolgabíró. Az állam — mint ezt „A Bánya“ megállapítja — nem csinált e vásárlással rossz vételt. Ez a földgáz jobb mint a pittsburgi, amely óriási ipartelepeknek szolgáltatja a hajtóerőt. Ez teljesen szagtalan. Míg a pittsburgi 88% metán-t tartalmaz, ez 98%-ot. Szakértők szerint 20.000 lóerőnek megfelelő munka elvégzésére képes. A kincstárnak kétségkívül az a célja a földgázzal, hogy a mezőségi városokat villamos világitással lássa el, ami épenséggel nem volna rossz üzlet. Az elektromos távvezeték ma már nem technikai csoda s így játszi könnyűséggel vállalkozhatik a kincstár arra, hogy egy 50 km-es körzeten belül hajtóerőt is szolgáltatson. Ott van *Kolozsvár*, *Deés*, *Szamosújvár*, *Beszterce* stb. Egy elektromos centrálé létesítésével (ezt tervezte különben a *Ganz-gyár* is) Erdély szívében, a Mezőségen, valóságos új ipari centrumot lehet létesíteni. Az iparnál a hajtóerő a legfontosabb és ezt majdnem ingyen szolgáltatja a földgáz. Csak az lehet aggodalom tárgya, hogy — meddig tart?

Szaktanácsadói kinevezés. A kereskedelemügyi miniszter a zalatnai m. kir. állami kőfaragó és kőcsiszoló ipari szakiskola felügyelő bizottságának tagjává az 1909—1911. évek tartamára *Kurovsky Zsigmond* kir. bányatanácsost és lovag *Oelberg Gusztáv* kir. bányakapitányt kinevezte. Mindkettő székhelye *Zalathán* van.

Berlinben alakult erdélyi rézbánya-társaság. „Actien Gesellschaft für Gewinnung und Aufbereitung von Kupfererzen in Berlin“ cég alatt társulat alakult Berlinben egy állítólag már kiaknázás alatt álló erdélyi rézbánya megszerzésére. A mindössze 80.000 márka alaptőkével alakult részvénytársaság úgy látszik csak pénzügyi művelet, mely arra szolgál, hogy későbbi vállalkozásokhoz pénzt szerezzen. Az 1000 márkás részvényekre felosztott és a megalakulás alkalmával teljesen befizetett alaptőkéből úgy a német, mint a magyar alapítók — az utóbbiak: *Zwack Ákos*, *Bruck Albert* és *Kondor Márton* Budapesten — a felét vették át. Az igazgatóság tagjai: *Efraim Fritz Klausner*, *Charlottenburg* és *Bruck Albert*, Budapest. A felügyelő-bizottság tagjai: *Jakob Klausner*, *Schöneberg*, *Zwack Ákos* és *Kondor Márton*, Budapest. Érdeklődéssel nézünk ez új német-magyar vállalkozás üzletei elé. A magyar alapítókról is megjegyezhetünk annyit, hogy a hazai bányáipar terén teljességgel ismeretlen egyének, maga *Zwack Ákos* pedig budapesti szeszgyáros és szeszkereskedő, aki mindenféle vállalatot gründol, de mindig megelégszik az akarással. Ezeknek az uraknak bevonulását a bányászatba nem nézzük valami nagy elragadtatással, amint maga az egész gründolás is nem látszik alkalmasnak a magyarországi bányászat hírének emelésére.

Baleset a sodronykötélpályán. A rimamurány salgótartáni vasmű részvénytársaság likér-vashegyi sodronykötélpálya szirki állomás előtt levő pyramis közelében ca 12 m. magasságból *Márik András* 33 éves rotkó sebesi illetőségű sodronypályamunkás leesett és mindkét

karját törte. Gyógyítás céljából a rimaszombati közkórházba szállították.

Kettős haláleset a bányában. A Rimamurány-salgótarjáni vasmű részvénytársaság rákosbányai vaskőbányászatánál Kazár Antal és Jániga András csatlósokat a fékesaknában faszállítás alatt leesett fa agyonütötte s mindkettő meghalt.

Tüzek. Totosbányán, mint nekünk onnan jeleltik — a minap éjjel kigyulladt a bányatelepen lévő új zuzda és egész bányateleppel teljesen leégett. Mentésre gondolni sem lehetett. A tűz gyújtogatásból keletkezett. A totosbányai és környékbeli nép így inség és nyomor előtt áll. Totosbánya-telepen, mely Máramarosvármegye sugatagi járásában van, arany, ezüst és réz után kutatnak. — Pécsbányatelepen okt. 10-én kisebb tűz volt. *Firháng* Jánosné bányatelepi-ut 7. számú házában. A tűzjelzésre rögtön hét tűzoltó jelent meg kellő felszereléssel, akik gyorsan eloltották a tüzet.

Egy bánya bérbeadása. Leon Lusurier párisi lakos 50 esztendőre szándékozik bérbevenni a firizai Francziska bányatársulat bányáját. A bérbeadását november 14-én a nagybányai bányakapitányság mérnöki osztályában tartandó közgyűlésen fogja elhatározni a társulat, melyet id. Mártin György és helyettese, dr. Vass Gyula képviselnek.

Hangverseny. A salgótarjáni acélgyári olvasó-egylet, az acélgyári zenekar és az acélgyári olvasóegyleti dalárda, valamint a salgóbányai olvasóköri dalárda közreműködésével október 16-án, szombaton este 8 órakor, az ottani acélgyári olvasóegylet dísztermében, a salgóbányai zenekari alap javára zártkörű nagy hangversenyt rendez.

Bajok egy naphta-iparvállalatnál. A Magyar és galíciai naphta-ipar részvénytársaságnál már régóta nem úgy mennek a dolgok, amint azt a részvényesek jogosan megkívánhatnák. Az üzleti bajokon kívül most belső bajok is dúlnak, amelyek závaróan hatnak a társaság működésére. A társaság most október 18-ára rendkívüli közgyűlést hívott egybe, amelyen új igazgatóságot fogunk választani.

Raký-ék. Mult számunkban irtunk ezen mélyfúró társaság alkonjáról és ma megerősíthetjük ezen hírünket a társaságnak most megjelent évi mérlegével. Az „Internationale Bohrgesellschaft, Akt. Ges. in Erkelenz” (ez a Raký-ék hivatalos címe) most teszi ugyanis közzé 1909. évi március hó 31-én lezárt mérlegét, amelyből kitűnik, hogy a társaság, amely még a mult évben 100% osztalékot fizetett, *most egyáltalában nem képes osztalékot fizetni.* Mindenesetre különös fogalmat nyújthat az ilyen gazdálkodás. Feltűnő, hogy míg az igazgatósági jelentés részletesen megemlékezik a társaság valamennyi külföldi fiókjairól és vállalatairól, *a magyarországi telepről mélyen hallgat.* Ugy véljük, nagyon is indokoltan. Mert a magyarországi telep üzleti működése is lényegesen hozzájárult ahhoz, hogy a társaság osztalékot nem fizethet. Különösen válságos helyzetben vannak a társaságnak szepesi bányái, ahol a további feltárási munkákat majdnem teljesen beszüntették. Ugy látszik, hogy a társaság annyira nem bizik furásaiban, hogy saját magának nem fur és csak másokat boldogít sikertelen furásaival. A mérleg adatai szerint van a társaságnak 3,498.174 (—704.585) márka nyeresége, amiből 2,934.446 (—535.190) márka áthozat, úgyhogy a tényleges nyereség 563.728 márka,

ami 50%-a a részvénytőkének. Nagyon is jellemző azonban a társaságra, hogy rendkívül nagy adósságai vannak és ezen adósságokért csak kamatban 2 millió 740 ezer márkát kellett fizetni. Fizethetnek hát Rakýék osztalékot?

Elvont bányajogositvány. Stern Salamonné szül. Hír Szeréna oláhpatoki és Róth Lipót kassai lakosoktól az iglói bányakapitányság elvonta a gömörmezei Kuntapolca község határában Marcsa védnéven adományozott külmértéket. Az elvonás oka az, hogy a tulajdonosok se a rozsnói bányabiztosság, se az iglói bányakapitányság rendelkezésének nem tettek eleget, de sőt a kiadott bírságotlasi határozat dacára se helyezték művelés alá és az üzem elhanyagolását se igazolták.

Pör a petrisi vassbányák körül. Annak idején az elsők voltunk, akik megirtuk, hogy Zoltowszky Zsigmond és Szaniszló grófok petrisi birtokán vaskövet találtak. Hírünket akkor átvette az egész magyar sajtó, innen belejutott az osztrák lapokba is és így tudomást szerzett Zoltowszkyék szerencséséről a birtok előző tulajdonosa, gróf Kinszky Zdenkó, aki különben ismert sportsmann. Egyszerre kellemetlen meglepetés érte az új tulajdonosokat. Kinszky Zdenkónak emberei nemrégiben megjelentek a petrisi, korbesti és rossiai uradalmi bányákban és minden ellenkezés dacára ott kutatásokat és furatásokat kezdtek. A Posenben lakó grófoknak persze azonnal jelentést tettek az esetről. Budapestre utaztak, felkeresték *Barabás Béla* ügyvéd, országgyűlési képviselőt és megbízták, hogy gróf Kinszky Zdenkó ellen indítson pört. Barabás Béla arra kérte az aradi kir. törvényszéket, hogy mondja ki, hogy a bányajogositványok gyakorlása, a kutatási és furási jog, továbbá a kutatási jegyek kizárólag az új tulajdonosokat, a Zoltowszky grófokat illeti. Gróf Kinszky Zdenkó viszont illetékességi kifogást emelt, aminek helyt is adtak. A pör azonban előreláthatólag folytatódni fog.

Réz és vassalaktelep foglalása. A hajdan virágzó bányászatot üzött Igló szab. kir. korona és bányaváros Iglóvéghely nevű kültelepén 115000 m² területű külmérték adományozása iránt folyamodott réz és vassalaktelepre. A nagy fatermelésből s nagyszabású haszonfalzlete által mondhatni dús gazdag Igló, melynek közönsége évente dek óta bányáiparral már nem foglalkozik, ezen eseményszámba menő újabb vállalkozása, ha tapasztalatainkból egyéb következtetést vonni nem volna okunk, mindenesetre figyelemreméltó lenne. Csakhogy Iglón inkább idegenkedést, mintsem komoly szándékot látunk a bányászat üzése iránt, ahol a még alkalomadtán előnyösen értékesíthető rézsalakhányó-területekre a mai Iglófürdő fürdőtelepét építették. Miután Szepesvármegye a közelmúltban Szepesremete és Szomolnok községekben megszerzett réz- és vassalak területeit utkavicsolásra használja, nem fogja-e Igló is példáját követni és a kohósításra alkalmas s hasznosan értékesíthető salakot utkavicsolásra felhasználni? Ez a jövő titka.

Új üzemberendezések. A *kattowitzi bánya és vaskohómű-részvénytársaság* Szomolnokhuta község határában fekvő *Eugenia* bányája mellett új gépházat és benne gőzgép és légsűrítógép berendezést létesített. A gőzkazán fekvő, csöveskazán 72 forr. csövel; a gép egyhengeres, amely közvetlenül hajtja a légsűrítógépet, 70 lóerővel, feszültségének határa 9½ atmoszféra. A sűrített

levegő katlanja a gépházon kívül helyeztetett el, űrtartalma 10 m³ s a sűrített levegő csővezetéke kétféle ágazik: még pedig az egyik vezeték az *Eugenia*, a másik a *Viktória* altáró-vájat végeig vezet, ahol egy-egy Fröhlich és Klüpfel-féle rendszerű lüktetve működő, kézben tartott közetfurógépet hajt. A furógépek üzemét az iglói bányakapitányság engedélyezte.

A „Rudaiak“ germanizálnak. Október 2. és 3-án tartotta a Hunyadmegyei Történelmi és Régészeti társulat közgyűlését Brádon, amely alkalommal megtekintette ez a magyar történelmi társaság a Rudai 12 Apostol Bányatársulat bányáit, az egyetlen virágzó „magyar“ aranybányászatot. Ugy értesültünk, hogy Popány Béla, Hunyadvármegye alispánja hálás köszönetet mondott a társulatnak vendégszereteteért. Ugyanezt tette Majland Árpád dévai állami főiskolai tanár. Semmi kifogásunk az ellen, ha a történelmi társulat tagjai megtekintették a brádi bányászatot. Hogy a vendégszerető fogadtatást megköszönték, azt se kifogásoljuk. De kérjük, észrevette-e az alispán ur és még inkább az „állami“ főiskolai professor úr, hogy a „Rudai társulat“ egyetlen tisztviselője se magyar ember? Hogy egy se beszél magyarul? Hogy egytől-egyig mind valamennyi Németországból behozott ember? Hogy ez a „Rudai társulat“ nem bizik a magyar ember tisztességérzetében, becsületében (hisz munkásainak aranylopások miatt sok botránya van), azt észrevette-e akár az alispán, akár a magyar tanfőúr? Egy magyar történelmi társulat tagjai, ha már elmennek Brádra, lássák meg ott azt, hogy a német tőke, amelynek produktivitását mi teljes mértékben szeretjük megbecsülni, mennyire ignorálja a magyart és mennyire sérti nemzeti becsületünket és hogyan gyalázkodik a magyar bányamérnöki és tisztviselői karban. Ezt mi vesszük észre helyettük és felhívjuk az illetékes körök figyelmét arra, hogy azon az exponált nemzetiségi vidéken módot kell találni arra, hogy a magyarság védelmét találjon, a germanizáló törekvés pedig le hetetlenné tétessék. Avagy a germanizációra is szólnak azon „magyar történelmi társulat“ felköszöntői?

A Dunagőzhajózási társaság bányáinak fejlődése. Baranyavármegye közgyűlése október 18-án fogja tárgyalni a Dunagőzhajózási társaság megkeresését a pécsi bányakerület villamos központját a szabolcsi bányakerülettel összekötő villamos szabadvezeték és a létesítendő palahányóhely céljaira szükséges városi erdőterület megvétele, illetve felhasználása iránt.

A vaslábi első székely márványbánya r. t. e hó 7-én rendkívüli közgyűlést tartott, amely kimondotta, hogy a tavasz folyamán vaslábi telepén mészkővetőt létesít s a felállítandó mészkemence milyenségét egy, Vákár Lukács, Csiky Dénes, Orel Dezső, Sáska Kajetán és Vákár P. Arthur tagokból álló bizottság döntésére bizza. A bizottság 14 napon belül véleményét közgyűlés elé terjeszteni tartozik. A közgyűlés Csiky Dénes, Juhász Károly, Bogdán István hozzászólása után kimondotta, hogy a máv. részére szükséges kavicsanyag szállítására ajánlatot adja. A közgyűlés a határozatok végrehajtásával Vákár P. Arthur ügyvezető-igazgatót bízta meg.

Az Ehrlich-bank 400 ezer koronás vesztesége. A Budapest-Erzsébetvárosi Bank részvény-társaságot, amelyet elnök-igazgatójáról röviden Ehrlich-banknak szokás nevezni, — mint a „Közlekedés és Közgazdaság“ írja — súlyos veszteségek érték. A bank ugyanis az utóbbi időkben erősen érdeklődni kezdett a magyar iparvállalatok iránt s ezek közt legjobbnak találta a füleki Barok, Mészáros és tsai című zománcedénygyárat, melynek érthetetlen okokból korlátlan hitelt nyitott. A konjunkturák nem alakultak kedvezően a cégre, mely fizetési zavarokba jutott. Az Ehrlich-bank kerek 400.000 K-val van érdekelve a füleki zománcedénygyárnál és biztos forrásból értesültünk, hogy csak második helyen tarthatnak számot e követelés kiegyenlítésére. Ily körülmények közt ez a közel fél millió korona jóformán elveszettnek tekinthető. Ehrlichék persze kapkodnak most fűhöz-fához, mert olyan 3 millió korona alaptőkéjű banknál, amelynek váltótárcájában közel hatfél millió koronára rugó váltó van, négyszázezer korona nem kis dolog. Hogy csakugyan nem csekélység, legjobban mutatja az, hogy a *Vaskereskedelmi részvénytársaságot* megszüntetik. Pedig tudvalevő, mekkora fáradságos erőlködéssel hozták össze ezt a juhosék örökbe lépett társaságot. Erre vall az is, hogy *Arányi Ignác*, a Vaskereskedelmi r.-t. ügyvezetője, már ki is lépett Vaskereskedelmiből is, Ehrlichéktől is. De ez még nem szerzi vissza az elvesztett 400.000 koronát, a bank már most, hogy a vesztett fejszének legalább a nyelét megmentse, kénytelen átvenni a gyár vezetését. Egyidejűleg Ehrlich G. Gusztáv Sztérynyi államtitkárhoz fordult, hogy mint a magyar ipar védelmezője, mentse ám meg a füleki zománcedénygyárat. Persze, ez esetben van csak kilátás arra, hogy a már elveszettnek tekinthető 400.000 korona megtérül az „Erzsébank“-nak, no mert így is hívják Budapesten a közismert Ehrlichbankot.

Új bányavasút. Barczika állomástól Szuhakálló, Disznóshorvát, Ormos pusztá és Rudobánya községek határain át Alsótelekes községig vezetendő rendes nyomtávú gőzüzemű helyi érdekű vasút létesítése van legújabbban tervbe véve. Az előmunkálati engedélyt a budapesti Gföhner Schoch és Groszman vállalkozó cég kapta meg. A tervezet vasút közigazgatási bejárása legközelebb várható.

Óvoda Komlón. Az állami szénbányászat üdvös hatása az, hogy kulturszempontról emelkednek az illető vidékek. Komlón óvoda létesül a közeli napokban. Bányavidékeken azért van ennek különösebb jelentősége, mert a szülők az egész napot munkában töltik és így a kisebb gyermekeket ha már magukra nem hagyják, akkor a nagyobbak őrzetére bizzák, ami iskolakerülésre ad alkalmat. Komlón pl. 70⁰/o-kal remélik csökkenteni az iskolakerülőket számát az óvoda létesítésével.

Ötösbánya a telefonhálózatban. A minap kapcsolták be Ötösbányát a telefonhálózatba. Telefonja van ott a bányaközigazgatásnak, a körjegyzőségnek és a csendőrségnek.

A hirdetésrovatban megjelenő *Adolph Wedekind* cég címe: Hamburg, Neuerwall 36. — *Dr. Wettenstein sanatorium* r. t. címe: VI., Bulyovszky-u. 5. (Délibáb-u. 23. sarok).

Azon igen t. előfizetőinket, kiknek előfizetésük e hó végével lejár, kérjük, sziveskedjenek előfizetési díjukat beküldeni, hogy lapunk szétküldése fennakadást ne szenvedjen.

✱ KÜLFÖLDI HIREK. ✱

A német széntermelés aránya a miénkhez.

Hogy Németország a gazdasági fejlődés dolgában mily magasan áll fölöttünk, álljon erre itt egy-két számadat. A Ruhr-Kohlengbiet harminc szénbányája egyesült a szénsyndikátusban, melynek székhelye Essen. 1893-ban, megalakulása évében még csak 35 millió tonnát termelt, de 15 évre rá már meghaladta a 77 milliót. Meg kell jegyezni, hogy Németország 1906-ben csak kőszénben 136¹/₂ millió tonnát, barnaszénben 56¹/₄ millió tonnát, és 20 millió tonna kokszt termelt. 1900-ban még csak 109 millió tonna kőszén és 40 millió tonna barnaszén termeltek Németországban. Hangsúlyozzuk, hogy ennyi „tonnát”. Mi métermázsákban beszélünk, hogy termelésünk többnek lássék. De bizony termelésünk száma mm.-ban is csak a felére se rug annak a számnak, amit Németország tonnákban termel. Pedig egy tonna = 10 métermázsá.

Uj furások szénre. Utóbbi időkben a furócégek egész sorát kapták a megbízásoknak arra, hogy 1000 m. mélységig furjanak le Galiciában kőszén után. A megbízásokat a berlini német-osztrák bányaegetlet adta. Ott van pl. a Bécsben székelő nyugatcsehországi bányaegetlet, mely Luzecben és Moldvában eszközöl furásokat. Kunzendorf mellett a wítrowitzi bánya és vasműtársaság azaz 15 furólyukat mélyíteni kőszénre. Barnaszén iránt is élénkült az érdeklődés. A stájerországi St. Mareinban az Alpine Montangesellschaft kutat szén után, a Neunkirchen melletti Rampelachban pedig a termítzi vas- és acélműtársaság.

IRODALOM.

Rendőri lexikon. Egy minden tekintetben figyelmet érdemlő munka hagyta el most a sajtót. A közrendészeti irodalom két jeles munkása, Rédey Miklós és Laky Imre szerkesztették Éles Gusztáv közreműködésével egy művet „közrendészeti és büntetőjogi tudnivalók” címen, amelynek az az óriási előnye van az összes hasontermészeti könyvek fölött, hogy beürendes kézikönyv, azaz egy-egy vezérszóra nyomban fel lehet útni a kérdéses lapot. Ilyenformán közigazgatási atrocitások esetén bármely laikus minden jogsegély igénybevétele nélkül egész egyszerűen s a legkönnyebben tájékozódhatik afelől, hogy hol mit kell tennie? Ez a könyv felöleli a büntetőjog egész birodalmát is, fel vannak benne véve a büncselekményeket, kihágásokat tartalmazó törvényeken és rendeleteken kívül az állategészségügy, ipar, közegészségügy, gyermekvédelmi stb. stb. ügyek is. Az 1240 oldalra terjedő vastkos kötetet a Pátria, budapesti könyvkiadó cég adta ki s ott, vagy a szerzőknél 15 k-ért megrendelhető.

A Mihók-féle Magyar Kompas-nak, melyet galánthai Nagy Sándor dr. szerkeszt, most jelent meg az 1909—10. évi évfolyamnak első a pénzügyintézeteket tartalmazó része. Ezen kitűnő és a hasonnemű vállalatok között a legterjedelmesebb, legmegbízhatóbb és legkimerítőbben szerkesztett évkönyv ezuttal is újabb adatokkal bővült, miáltal terjedelme ismételtelen megnövekedett. Teljes átdolgozáson ment át a Bosznia-Hercegovinát tartalmazó rész, melynek pénzügyintézetei oly tüzetesen és teljességgel szemléletesen más munkában nem találhatók fel. A legnagyobb gon-

dot fordította a szerző arra, hogy a vidéki intézetek részvényeinek ára a legutolsó forgalmi értékkel legyen kitiűntetve, hogy ezen papírok valódi értéke felől a közönség megbízható tájékozást szerezzon. A szokott pontos mérlegadatokon kívül kiterjeszkedik a munka minden egyes intézetnél az alaptőke emelkedésének történeti leírására és felsorolja mindazon nagyobb vállalatokat és üzleteket, melyekben az egyes intézet keletkezése óta résztvett. Feltűnteti az igazgatóság, tisztviselői kar és felügyelőbizottságok névsorát, s ami szintén más munkában fel nem található, — tüzetesen megjelöli minden vállalatnál, hogy a cégjegyzés ki által eszközzendő jogérvényesen, ami főleg a reescompte üzletben nagyon fontos tudnivaló. A hézagotpótló és európai színvonalon álló, a pénzügyi köröknek nélkülözhetetlen munka a szerkesztőségben (V., Alkotmány-u. 20.) vászonkötésben 20 koronáért kapható.

✱ ÜZLET, SZÁLLÍTÁSOK. ✱

A kőszén-eladás kérdéséhez.

Hogy Budapesten képtelen mizériák vannak a szénnek a házhoz való szállítása körül, az olyan kézenfekvő igazság, hogy igazán nem az a csudálatos jelenség, hogy ez így van, hanem hogy ez így lehet, hogy ezt a budapesti főkapitányság eltűri. A közönség jó ideig abban a tévhitben élt, hogy a szénkereskedelem szoliditásán mulik ez. Ma már ezen túl vagyunk, de mégsem tudunk segíteni azon, hogy ki-ki a pénzeért megfelelő ellenszolgáltatáshoz jusson.

„A Bánya”, mely minden bányatermékkel üzött visszaélést-közérdekű kérdésnek vél, szükségesnek tartja ezt a kérdést is egészen megvilágítani.

A minap előző cikkünkre a következő levelet kaptuk:

„A Bánya” tekintetes Szerkesztőségének

Budapest
Abonyi-utca 11.

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Engedje meg, hogy legutóbbi b. számában megjelent cikkére vonatkozólag, — mely a kőszén eladásánál előforduló csalásokról szól, — megnyugtassam a t. cikkíró urat, hogy a Szén- és tüzfű nagykereskedők országos egyesülete már évek óta megtesz minden lehetőt, hogy a szénkereskedelem terén mutatkozó visszaélések megszűnjenek és habár el kell ismernünk, hogy a tisztességtelen vetély lejárményessége ellen rendszabályokkal igen nehezen lehet védekezni, ezen kérdések éber figyelemmel való kísérése a helyzetet általánosságban lényegesen megjavította.

Egyesületünk állandóan figyelemmel kíséri a szakmabeli kirovásokat és úgy a városi tanácsnál, mint a főkapitányságnál szorgalmazza a megfelelő óvintézkedések megtételét. Sajnos, hogy egy-egy ugynevezett „szenczáción esetre” a t. rendőrségnek száz és száz közeg áll rendelkezésére, de a közönség általános nagy érdeke nem talál ezen körökben kellő védelmet, mert mindezen panaszolt visszaélések a rendőrközegek szemeláttára történnek és ezek pedig vagy közönyösségből, vagy pedig értelmetlenségéből az ily eseteket nem akarják észrevenni.

A közönség jól teszi, ha az ilyenmű beavatkozástól magát távol tartja, mert ismeri dolog az, hogy mily sok zaklatással és beidézéssel van egybekötve, ha az önzetlen járókelő csupa jogérvetből egy-egy ilyen ügyet magáévá tesz és feljelent. (Ez igaz is! Szász és száz eset tanuskodik emellett. A szerk.)

Engedje meg t. Szerkesztő úr, hogy egyidejűleg

beküldjem azon beadványunk másolatát, melyet múlt év telén intéztünk a főkapitánysághoz és bizonyára nem ártana, ha ezen beadványunk szövege b lapjában recapitulálnék, mert így az irattárban porladozó akta szelleme megfelelő eljárásra bizdítaná az igen tisztelt hivatalos körök tisztóit.

Maradtam tisztelettel

Radnay Károly

ker. tanácsos,
a Szén- és Tüzipia Nagykereskedők Országos Egyesületének
szénzakosztályának elnöke

Méltóságos Főkapitány Ur!

Alulírott egyesület szénzakosztályának tagjai, valamint a fogyasztókörzések köréből panaszos felszólalások történetét oly irányban, hogy a szentelepen szabályszerűen lementelt hiánytalan szénzállítmányok, a szállítás folyamán megdezsmáltanak a fogyasztók a teljes súly szállítmányok helyett az átvételnél hiányt constatálnak. Akárhányszor megcsik az is, hogy a megrendelő megbízottja személyesen jelen van a súly leltérésénél s jóllehet annak kifogástalan voltát a hivatalos mérlegen ellenőrzi, mire a szállítmány rendeltetési helyére jut, az áruban mégis hiányt constatálnak.

Ennek a viasz helyzetnek orvoslását alulírott egyesület a saját hatáskörében minden rendelkezésére álló eszközzel célba vette; így többek között ismételt felterjesztéssel élt a kormányhoz, hatósági ellenőrző mérleg felállításá iránt; a munkásokkal jelentékeny anyagi áldozattal, a havibérek és napszámbekek fel-emelése mellett kollektív munkaegyezményt létesített abban a feltevésben, hogy megbízhatóbb és állandóbb munkaadók alkalmazása mellett a kétségtelen visszaélések csökkenthetők és rövid időn belül megszüntethetők lesznek.

Előbbi kérelmünk, mely pedig ráuk nézve elsősorban erkölcsi, a közönség szempontjából azonban jelentékeny anyagi érdekekkel bir, mindezeideig meghallgatásra nem talált, a munkasággal létesített munkaegyezmény sajnálatunkra szintén nem felelt meg a várakozásoknak.

Részben a munkálétszámnak a változó szükséglet szerint való aránytalan váltakozása, a munka természete (bizonytalan ideig tartó napszámomunka), legfőként pedig a tüzelőszállítmányok csonkítása terén. Viharapódzot szokásszerű delictumok és hivatalos orgazdák a tettesekkel való üzletszerű szövetkezése kellően érthetővé teszik, hogy a felburjánzó utcai lopásokat a magunk erejéből meg nem szüntethetjük, ha a hatóság hatékony módon nem jó segítségünkre.

A közönség köréből történő felszólalások, valamint saját közlegeink tapasztalásai szerint a szénzállítmányok megdezsmálása a legsűrűbben a pályaudvarok mentén történnek olyképen, hogy a nyílt vagy zsákos fuvarokból elvont szénmennyiségek lát-szólag megrendelőhöz vitetnek (utcai pincés boltok), holott alapos gyanúckor forognak fenn az iránt, hogy az átvétel voltaképen orgazdái a lopás elkövetőinek.

Épp ez okból az a tiszteletteljes kérelmünk

Méltóztassék a pályaudvarok szénraktárát vonalán elhuzódó utcák (Podmaniczky-utca, ennek mellékutca) környékén a rendőrszemeket állandóan, de különösen a tömeges téli forgalom idején megszorítani és éret kellő kioktatásban részesíteni oly irányban, hogy az utcai szén szállítmányokat különös figyelemmel kísérjék, a kocsi kísérőit, kocsiáit, az utcai alkalmi tolvajokat, a gyanúsnak mutatózó utcai szénepincéket, a kocsiállóhelyek vízvezetékét, stb. ellenőrizzék és ahol nyilvánvaló vétke-s manipulációk jelenségeit, a vízzel való leltést, stb. észlelik, a tényállás rögtön megállapítása mellett a szállítmány tulajdonosát azonnal értesítsék. Minthogy továbbá a tolvajlások jórészt az által válnak lehetővé, hogy a jelzett utvonatok mentén hivatás-szerű orgazdák telepednek meg, akik az olvont árut nyomban el-helyezik és pincés boltjukban értékesítik, a közérdek megóvása okából indokolt, hogy ezek a szemérmetlen nyíltsággal üzött bű-nös manipulációk külön detektív utján is megfigyeltessenek és adott esetben a sértett felekkel közöltessenek. Az egyesület szí-vesen hajlandó intellektuális támogatásra és anyagi hozzájárulásra.

Abban a meggyőződésben, hogy Méltóságod érelyes be-avatkozásával egy a testületünkben helyetfoglaló nagykereskedők jogos magánérdeke, erkölcsi integritása, mint a nagyközönség ér-dekei szempontjából az eladott viasz helyzet megszüntetését szorgalmazni fogja, maradtunk

tisztelettel

a szén- és tüzipia nagykereskedők
országos egyesülete.

A felhozottak oly markánsan tanúskodnak a szén-kereskedők mellett, akik egyébként seriózus, megbízható, tisztességes kereskedők, hogy a leghatározottabb formá-

ban pártolnunk kell egyesületük előterjesztését. Nem győzünk különben eléggé csodálkozni dr. Boda Dezső főkapitány erélytelenségén e kérdés tekintetében. Más, talán lényegtelenebb dolgokban is energikusabban lép fel mindenkör, amikor csak a főváros közönségének egyetemet érmi valamely kérdés csakvónalkozásában is. És épen ebben a kérdésben nem tesz semmit, kiált a szénkereskedők egylete, anyagilag is rendelkezésre áll a közrend könnyebb fentartatására; jól tudván, hogy a főkapitány budgetje nem a legrozsásabb. M a legmele-gebben ajánljuk figyelmébe e kérdés legenergikusabb megoldását. Oly dolgot művel, amely megváltás-számba fog menni a budapesti közönség megítélése szerint. Azután gondolja meg, hogy mégis csak szegény, ha a budapesti főkapitányt egyszerre két minőségben lopják meg: mint a rendőrség szénszükségletének hivatali fedezőjét és mint magánembert.

Versenyfárgyalási eredmények.

Villamos berendezés. A m. kir. államvasutak Békéscsaba állomásának villamosvilágítási berendezését a Ganz-féle villamos-sági részvénytársaság fogja eszközölni 25.247 korona átány-összegért. A Ganz-gyár berendezte üzemek valóban elsőrendűen működnek.

Nem mindenben mondhatók ezt el az Altenstein és Brant budapesti gépgyárosok cégről, akik a kolozsvári üzletvezetőség villamosvilágítási berendezését kapták meg közel 10.000 K-ért. Tudunkkal Kolozsvárt a Ganz-og a gyalui havasokban létesített egy hatalmas, kitünően működő elektromos telept. Mjnek megy akkor a kolozsvári üzletvezetőség egy harmad-negyedrangu cég-hez, mikor ott van helyben egy kipróbált, világhírti cég?

Fordító korong. A Máv. igazgatóság részére mozdony fordító korongot a Szab. osztr. magyar államvasut társaság magy. bányahuta igazgatósága szállít 9000 koronáért.

Szén. A m. kir. dohányjövédéki közp. igazgatósága részére 1000 kőszén szállítását Salamon Jakab és Társa budapesti szén-nagykereskedő kapta meg. És szállítani fog elsőrendű minőségű darabos petrozsényi szénét 3850 K összes áron 3.50 egy-ségárák mellett.

Csatornázási munkák. A bányák és kohók nagyszabásu vízvezetési és csatornázási munkálataira való tekintettel közöljük, hogy Miskolcz város általános csatornázási munkálatait és az ehhez szükséges szállításokat a következő budapesti vállalkozók nyerték el; és pedig: a betonmunkákat Lenarduzzi János 447.769 korona összes áron; kész betoncsövek szállítását Walla József: 88.932 K-ért; kőanyagcsövek szállítását Ujrich B. J. 97.595 K-ért. Miskolczi vállalkozó egyettedegy kapott munkát; és pedig vas-heműk szállítására Herz Jenő 22.454 K-ért.

Kályhák. A pénzügyminisztérium részére 444 db öntött vashállyhát és 230 falazott tűzhely vasalkatrézát Kovács és Szalay budapesti vállalkozók szállítanak 12.922 K összes áron. Az öntött vaskályhák átlags ára 21 K, az alkátrészeké 15.69 K.

* SZERKESZTŐI ÜZENETEK. *

Tudósító II. Mi nagy sulyt helyezünk vidéki tudósításokra, ami természetes is. Azon a helyen van már tudósítónk, akivel feltétlenül meg vagyunk elégedve. Ne csodálkozzék hát, ha a kérdéses dolgot az ő leírása szerint közöltük. Mi megbizunk azok-ban, akik tudósítónk. 2. Lapunk csakis igaz dolgokat közöl.

Vasérc. Jövő számunkban. 2. Mindennek eljön a maga ideje

St. M. Mármarosziget. Visszatérünk levelére.

Brád. Levél ment.

U. M. Az aradi kereskedelmi és Iparkamarától.

Kiabánya: A bánya- és kohóvállalatok Egyesülete Buda-pestben, a Lánchíddal szemben van. (Gresham-palota). Fölötte lakik Kossuth Ferencz kereskedelmi minister. A helyiség közös a Gyáriparosok Országos Szövetségével, sőt a Serfőzőkével is. Elnök Chorin Ferencz főrend, aki a Salgótarjáni Köszénbánya r.-t. elnöke. A címe méltóságos ur. Azt hisszük, minden kérdé-sére feleltünk.